

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**І.Г. ЧЕРКЕСОВА
О.Ю. ЗАЛЕВСЬКА**

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА (ПРОЄКТ)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для студентів освітньо-професійної програми Декоративне мистецтво
спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
першого (бакалаврського) рівня освіти

Запоріжжя
2019

Бакалаврська робота: методичні рекомендації для студентів освітньо-професійної програми Декоративне мистецтво зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація першого (бакалаврського) рівня освіти / **І.Г. Черкесова, О.Ю. Залевська. Хортицька національна академія, Запоріжжя. 2019. 40 с.**

Автори:

Черкесова І.Г., професор, Заслужений діяч мистецтв

Залевська О.Ю., кандидат мистецтвознавства, старший викладач

Рецензент:

Рижова І.С. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри дизайну Національний університет «Запорізька політехніка».

Методичні рекомендації визначають основні напрямки виконання бакалаврської роботи студентами освітньо-професійної програми Декоративне мистецтво зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація першого (бакалаврського) рівня освіти і мають за мету ознайомити студентів зі змістом бакалаврської роботи (проекту) та надати методичну допомогу при виконанні основних розділів пояснювальної записки до бакалаврської роботи.

У вказівках дається план роботи, вказується вид і необхідний об'єм графічного, ілюстративного та текстового матеріалу з урахуванням теми бакалаврської роботи; сформульовані вимоги які висуваються до тематики, змісту, обсягу і структури бакалаврської роботи та рівня її професійного виконання.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Методика виконання бакалаврської роботи	5
1.1. Загальні відомості	5
1.1.1. Мета бакалаврської роботи	5
1.1.2. Тематика бакалаврських робіт	5
1.1.3. Організація бакалаврської роботи	8
1.1.4. Захист бакалаврської роботи	10
1.2. Структура бакалаврської роботи	11
1.2.1. Склад бакалаврської роботи	11
1.2.2. Теоретична частина бакалаврської роботи.....	12
1.2.3. Проектно-графічна частина.....	12
Розділ 2. Теоретична частина бакалаврської роботи	13
2.1. Структура Пояснювальної записки до бакалаврської роботи	13
2.1.1. Вступ.....	14
2.1.2. Загальний розділ.....	15
2.1.3. Спеціальний розділ.....	17
2.1.4. Висновки.....	18
2.1.5. Список використаних джерел.....	18
2.1.6. Правила оформлення додатків.....	19
2.2. Правила оформлення бакалаврської роботи.....	19
2.2.1. Загальні рекомендації	19
2.2.2. Правила подання текстового матеріалу	20
2.2.3. Оформлення ілюстрацій, сторінок, розділів	21
2.2.4. Бібліографічні джерела та правила посилань на них	23
2.2.5. Оформлення додатків	24
Розділ 3. Критерії оцінювання бакалаврських робіт	26
Перелік нормативних документів, на яких базуються методичні рекомендації.....	28
Додатки.....	29

ВСТУП

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра визначається вищим навчальним закладом (відповідно до Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII).

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю. Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти.

Одним з важливих етапів усієї навчальної підготовки студента є виконання та захист бакалаврської роботи. Це творча, самостійна робота, під час якої студенту необхідно показати вміння користуватися науково-технічною літературою, композиційними методами, законами і правилами композиції, володіння комп'ютерними технологіями, тобто фундаментальними вміннями і знаннями, достатнім для виконання завдань і обов'язків визначеного рівня професійної діяльності. Елементами бакалаврської роботи, що визначаються поставленим завданням, є вивчення і перетворення предметного середовища, практична розробка об'єктів композиції, аналіз і вибір композиційних засобів для виконання практичної частини роботи. Одночасно переслідується і навчальна мета, яка полягає у систематизації, закріпленні і розширенні теоретичних і практичних знань студента. Підготовці і виконанню бакалаврських робіт сприяє участь студентів у науково-дослідницькій роботі.

Бакалаврська робота передбачає розв'язання складної практичної композиційної задачі, що характеризується комплексністю умов, із застосуванням певних законів та методів композиції образотворчого мистецтва. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Кваліфікаційна робота має бути розміщена на сайті закладу вищої освіти або його структурного підрозділу, або у репозитарії закладу вищої освіти.

Бакалаврська робота має показати загальний обсяг знань студента із загальнонаукових та спеціальних дисциплін, вміння застосовувати ці знання, а також свій практичний досвід у вирішенні поставлених задач. Захист бакалаврської роботи дозволяє визначити рівень підготовленості студента до самостійної праці за обраним напрямком. Під час виконання бакалаврської роботи студент вчиться дотримуватися логічної послідовності викладення матеріалу, практично використовувати набуті знання, аналізувати теоретичні положення, обґрунтовувати висновки та рекомендації.

Методичні вказівки визначають основні напрямки проведення дипломного проектування студентами спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація і мають за мету ознайомити студентів зі змістом роботи під час композиційного проектування та надати методичну допомогу при виконанні основних розділів бакалаврської роботи.

У вказівках дається план роботи, вказується вид і необхідний об'єм графічного, ілюстративного та текстового матеріалу з урахуванням теми бакалаврської роботи; сформульовані вимоги які висуваються до тематики, змісту, обсягу і структури бакалаврської роботи та рівня професійного виконання графічної частини проекту.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні відомості

Бакалаврська робота – кваліфікаційна робота, виконана студентом самостійно під керівництвом наукового керівника на завершальному етапі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра. Бакалаврська робота складається з теоретичної та практичної частини, а також роботи в матеріалі: графічні листи, живописні полотна тощо. Теоретична частина має всі необхідні складові (актуальність, ступінь вивченості теми, аналіз композиційно-проектної практики, обґрунтування композиційної пропозиції тощо) і є обов'язковою передумовою практичної реалізації композиційного вирішення, що засвідчує громадянську позицію, високу освітню і професійну підготовку автора, його володіння засобами композиційно-художньої діяльності, здатність розв'язувати професійні завдання відповідного рівня. Робота обов'язково проходить перевірку на плагіат.

1.1.1. Мета бакалаврської роботи

Дипломне проєктування та захист бакалаврської роботи є завершальним етапом всього процесу навчання і підготовки майбутнього спеціаліста з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації і його метою є:

- узагальнити, закріпити та практично втілити знання і навички, отримані на теоретичних та практичних заняттях з профільюючих дисциплін, під час проходження практики, використати їх для обґрунтованого прийняття композиційних рішень;
- вдосконалити та поглибити знання і досвід, які були отримані під час курсової роботи та композиційного проєктування з методики розв'язання комплексу взаємопов'язаних професійних задач;
- закріпити досвід аналізу та аргументованого обґрунтування своїх рішень при складанні пояснювальних записок;
- продемонструвати набуті навички художньої майстерності – володіння різними видами графічної техніки, живописними та композиційними методами та прийомами;
- показати вміння користуватися науково-технічною літературою, володіння комп'ютерними технологіями виготовлення друкованої продукції.

Захист дипломного проєкту повинен продемонструвати рівень готовності випускника спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» до професійної діяльності, його здатність до самостійної практичної діяльності в якості художника.

1.1.2. Тематика бакалаврської роботи

Бакалаврська робота являє собою науково-методологічну та практичну розробки, в яких розв'язується актуальна задача для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Тематика дипломних проєктів повинна відповідати рівню спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, не виходити за межі стандарту освіти та тематики навчальної програми з композиційного проєктування, бути актуальною, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку основних напрямів образотворчого та декоративного мистецтва, характеризуватися соціальною й художньою значимістю й визначається колом актуальних проблем і питань, що торкаються сучасного стану й перспектив розвитку декоративно-прикладного мистецтва.

Відповідальність за актуальність та відповідність тематики дипломної роботи напряму підготовки фахівця несе керівник дипломної роботи та голова кафедри дизайну.

Практична (образотворча) частина диплому може бути подана у вигляді жанрової композиції, портрета, пейзажу серії графічних аркушів, творів декоративно-прикладного мистецтва, розробки проєктів і ескізів або завершеного в матеріалі художньо-декоративного й тематичного оформлення інтер'єра школи, дитячого садка й т.п.

Дипломна робота з живопису може бути виконана в будь-якому жанрі образотворчого мистецтва, а також у різних живописних техніках — акварелі, гуаші, темпері або олії. В якості основи під живопис можуть бути використані: папір, картон, полотно, дерево, метал і т.д. Можлива серія робіт, виконана різними матеріалами. Вибір жанру залежить від схильності й творчих можливостей студента, здатності найбільш плідно й результативно працювати в тому або іншому виді образотворчого мистецтва. Повною мірою це стосується і вибору живописного матеріалу: акварелі, гуаші, темпері, олійного живопису. Однак сам студент не завжди знає, де його робота може виявитися найбільш результативною. Викладачі кафедри, керівник дипломного проєкту повинні допомогти йому зробити вибір найбільш підходящого для нього жанру й матеріалу.

Студенти, які обрали темою дипломної роботи пейзаж, повинні бути добре підготовлені в царині живопису, уміти відчувати колір й колорит, бачити й передавати тональні та кольорові відношення. Необхідно багато працювати самостійно на природі й мати значний «запас» етюдного матеріалу, зробленого в різні пори року. Бажано, щоб зміст роботи був заздалегідь побачений, підглянутий в природі, а під час виконання диплома тільки уточнювався й збагачувався. Робота над етюдами пейзажу особливо важлива й необхідна, як ні в якому іншому жанрі живопису. Дипломник більшу частину часу повинен присвятити роботі над етюдами на природі. Короткочасні етюди на стан природи робляться протягом 5–30 хвилин, розмір їх 13х18 або 18х24 сантиметрів. У тривалих етюдах (дві-три години) з добре проробленим малюнком передається форма, кольори й характер пейзажу. Розмір їх приблизно 25х30 сантиметрів. Більш тривалі етюди можуть писатися протягом декількох сеансів. У них детально проробляються кольори й тон, загальний колорит і деталі. Формат етюдів – 30х40, 50х70 сантиметрів.

При виконанні дипломної роботи із творчим рішенням історичної й жанрової теми студентові необхідно виявити здатності дослідника, показати знання закономірностей образного узагальнення при вивченні подій реального життя й документальних джерел, уміння оцінювати історичні явища із сучасних позицій. Дипломні роботи у формі жанрової й історичної композиції можуть виконуватися в техніці олії, темпері, гуаші, рідше акварелі. Тематика жанрової композиції дуже різноманітна й широка: це праця, навчання й відпочинок людини.

Цікаво можуть бути вирішені також спортивні й чисто побутові теми.

Дипломна робота може складатися із серії графічних аркушів, об'єднаних загальною темою. Їхня кількість залежить від складності й розмірів кожної з композицій, а також ступеня їхнього пророблення. Сюжети творів і техніка виконання можуть бути дуже різні, що насамперед пов'язане з їх цільовим призначенням. У пояснювальній записці варто обґрунтувати вибір теми, відзначити, чим керувалися при створенні графічної серії, де й у яких цілях її можна застосувати. Доцільно розкрити послідовність виконання роботи.

При створенні серії творчих композицій також допускається використання різноманітних графічних матеріалів. Тематика графічних дипломних робіт досить широка.

Велике виховне значення мають роботи, у яких образно й разом з тим реалістично відтворюються картини рідної природи. В наш час надається велике значення формуванню в підростаючого покоління дбайливого відношення до природних багатств краю. Розкриття в художніх творах краси навколишніх краєвидів, спостережуваних у натурі, має суттєву роль у розвитку патріотизму, вихованні любові до Батьківщини.

Дипломні роботи можуть мати і анімалістичний зміст — серія аркушів у різних матеріалах з життя тварин і птахів.

Багаті можливості дає ілюстрування творів літератури, казок. Тут головну увагу варто звернути на створення високомистецьких серій малюнків або акварелей, що

розкривають образи літературного твору. Студент повинен знайти найбільш яскраві, вузлові моменти змісту для створення серії малюнків, що найбільш повно ілюструють вибраний літературний твір. У казкових сюжетах, де є великий простір фантазії художника, необхідне ознайомлення з додатковими історичними матеріалами й предметами побуту минулих епох. З ілюстрацій до оповідань і повістей більш доступним варто вважати зображення епізодів із сучасного життя, тому що звертання до історичних літературних творів вимагає глибокого вивчення деталей костюмів і побутової обстановки, що далеко виходить за межі відведеного часу для виконання диплома.

Тему дипломної роботи рекомендується вибирати з переліку тем, який пропонується кафедрою дизайну, і яка пов'язана з підготовкою та виконанням графічних аркушів або живописних/декоративних полотен різного спрямування і тематики.

Приклади тем дипломних робіт:

- Натюрморти різної тематики (академічного, декоративного, стилізованого характеру);
- Пейзажі різних видів та тематики;
- Серія живописно-декоративних пейзажів («Види Запоріжжя», «Пам'ятки України» і т. інше);
- Декоративне панно (або серія) за українськими, народними, етнічними, фольклорними, анімалістичними мотивами і т. інше;
- Декоративний розпис (за мотивами народних свят, «Пори року», музичним натхненням і т. інше);
- Розпис по склу;
- Розпис по тканині (батик);
- Керамічні вироби різної тематики;
- Декоративні керамічні композиції;
- Садово-паркова кераміка;
- Серія витинанок;
- Ілюстрації до літературних творів;
- Графічні листи до билин, пісень, переказів;
- Декоративні триптихи, квадриптихи різної тематики;
- Художньо-історична реконструкція картин;
- Просторові композиції;
- Портретні композиції.

Студент має право запропонувати власну тему, яка розглядається і затверджується на засіданні кафедри дизайну.

В окремих випадках, враховуючи нахили та уподобання студента, комісія кафедри дизайну дозволяє або рекомендує тему, що виходить за рамки перелічених (ілюстрації до книжок, декоративний настінний розпис, елементи графічно-оформлювального мистецтва).

Перевага віддається темам, які мають практичну спрямованість, особливо тим, які передбачають реальне замовлення, про що повинен бути складений відповідний акт впровадження.

Завдання може бути єдиним для одного студента, або мати комплексний характер для групи студентів з чітко визначеною темою та обсягом роботи для кожного дипломника.

1.1.3. Організація бакалаврської роботи

До виконання бакалаврської роботи допускаються студенти випускного курсу за умови відсутності в них академічних заборгованостей.

Відповідальність за керівництво бакалаврської роботи та організацію його виконання несе керівник бакалаврської роботи та завідувач кафедри дизайну. Тематики дипломних робіт затверджуються Вченою радою КЗВО «Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії» ЗОР.

Кандидатури консультантів зі спеціальних питань бакалаврської роботи затверджуються членами кафедри дизайну. Консультант повинен надати методичну допомогу, порекомендувати літературні джерела й нормативні документи, перевірити правильність виконання й оформлення дипломної роботи.

На виконання дипломної роботи відводиться один семестр. Однак ще до цього часу студент повинен осмислити й збагатити набутий практичний і теоретичний досвід, зібрати й обробити відповідний матеріал.

Загальний перелік тем бакалаврських робіт визначається кафедрою дизайну і надається студентам для ознайомлення та вибору в п'ятому семестрі. Студент має право запропонувати для бакалаврської роботи свою тему з необхідним обґрунтуванням доцільності та можливості її технічного виконання до наказу ректора. Кожна окрема тема може бути обрана тільки одним студентом.

З цього моменту студент приступає до збору теоретичного й практичного матеріалів до бакалаврської роботи. Після перегляду зібраного й ескізно-підготовчого матеріалів кафедра виносить остаточне рішення про тематику дипломних робіт, їх зміст, керівника і консультантів.

Затверджена тема, завдання на бакалаврську роботу й графік її виконання видається студентові. Завдання на виконання бакалаврської роботи складається у двох екземплярах на типових бланках (Додаток Б), підписується студентом, керівником і затверджується завідувачем кафедри.

Завдання містить назву теми бакалаврської роботи, перелік основних питань, що підлягають розробці, обсяг роботи (перелік графічного матеріалу і основні вимоги до його виконання), обсяг роботи в матеріалі, список довідкової та спеціальної літератури, термін виконання, дату видачі завдання.

Один екземпляр завдання підшивається в пояснювальну записку бакалаврської роботи після титульного аркуша. Для допуску студента до захисту в Екзаменаційній комісії (ЕК) на бланку завдання повинні бути підписи консультантів по спеціальних розділах бакалаврської роботи; підпис керівника, що свідчить про його рішення допустити студента до захисту в ЕК; інформація про рішення кафедри про допуск студента до захисту в ЕК із вказівкою номера протоколу засідання кафедри дизайну й дати його проведення. План-графік виконання бакалаврської роботи містить відомості про етапи роботи, результати і строки виконання завдання.

Керівництво бакалаврською роботою починається з видачі завдання, складеного керівником. Індивідуальна бесіда керівника зі студентом по змісту завдання є необхідною умовою, що забезпечує успіх подальшої роботи. У ході цієї бесіди керівник з'ясовує ступінь підготовленості студента до виконання даного завдання, рекомендує йому необхідну літературу й матеріали, дає консультацію про порядок виконання завдання. Керівник здійснює поточне керівництво бакалаврською роботою, що включає:

- систематичні консультації з метою надання організаційної й науково-методичної допомоги студентові;
- контроль виконання бакалаврської роботи відповідно до плану графіка;
- перевірку змісту й оформлення завершеної бакалаврської роботи;
- підготовку відгуку на бакалаврську роботу;
- інформування викладацького складу кафедри дизайну про стан роботи студента при розгляді на засіданнях кафедри питань виконання бакалаврських робіт.

Підсумкові результати при створенні бакалаврської роботи дають можливість судити про рівень професійної підготовки студента та широту його кругозору.

При складанні завдання керівник бакалаврської роботи передбачає запрошення спеціальних консультантів з окремих розділів проєкту.

Порядок виконання бакалаврської роботи розробляється студентом (за участю керівника) у вигляді календарного план-графіка, в якому зазначається обсяг роботи, який потрібно виконати на кожній стадії. Кожна проміжна стадія має завершуватися перевіркою виконання роботи, яка проводиться кафедрою.

Графік виконання бакалаврської роботи затверджується завідувачем кафедри до початку переддипломної практики і включає такі базові етапи:

1. Підготовчий етап, на якому відбувається практичне ознайомлення з графічними та живописними техніками; споживчою орієнтацією; осмислення задуманої теми, визначення сюжетно-образної основи твору; попередній збір, аналіз та систематизація інформації, що стосується композиційних, естетичних властивостей аналогів за темою майбутньої композиційної розробки; пошукове ескізування в невеликому масштабі (структурно-композиційне рішення); ведеться робота з натурним матеріалом (замальовки та етюди з натури відповідно до поставленого завдання); знаходиться кольорове рушення теми.

Накопичення інформації відбувається за двома основними напрямками: вивчення літературних джерел і натурального матеріалу. Необхідно опрацювати вітчизняну і закордонну літературу, періодичні і спеціалізовані видання, графічні, художні, декоративні роботи різних авторів, каталоги виставок, музейний матеріал, електронні інформаційні джерела і систематизувати матеріал, який стосується теми дипломної роботи. З відібраного матеріалу робляться ксерокопії, комп'ютерні роздруківки, фотографії, записи, малюнки з натурального матеріалу.

Аналіз аналогів фіксується в електронному вигляді і в подальшому являє собою складову частину пояснювальної записки до бакалаврської роботи.

Створюється в розмірах остаточного варіанта картон з тональним проробленням елементів на основі затвердженого ескізу. Водночас готується загальний розділ пояснювальної записки.

Етап закінчується переглядом матеріалів кафедрою дизайну, яка розглядає питання про затвердження ідеї-ескізу і виносить своє рішення. На переддипломну практику студент направляється з остаточно затвердженою темою бакалаврської роботи та індивідуальним завданням.

Переддипломна практика є завершальним етапом теоретичного та практичного навчання студента зі спеціальності.

2. Етап переддипломної практики: здійснення в матеріалі основного варіанта роботи; робота над зауваженнями членів кафедри дизайну, пошук засобів художньої виразності, написання окремих розділів пояснювальної записки. Етап закінчується переглядом виконаної роботи кафедрою, яка розглядає питання про затвердження ескізної роботи і виконання його в чистовому варіанті.

3. Етап завершення композиційно-пошукової частини: доопрацювання ескізної частини згідно із зауваженнями кафедри; переведення на основу оригінального розміру, робота в тій чи іншій графічній, живописній, декоративній манері. Завершується цей етап так званим «попереднім захистом», який проводить кафедра дизайну. На ньому студент попередньо захищає бакалаврську роботу і за результатами якого кафедра приймає відповідне рішення (захист проводиться в частково в електронному вигляді (дипломна записка) і надання практичної роботи (з відповідним етапом виконання).

4. Продовження роботи над виконанням практичної частини в матеріалі в натуральному розмірі, робота над оформлення роботи, систематизація інформації до пояснювальної записки. Закінчується етап переглядом виконаної роботи кафедра, на якій вирішується питання про допуск до захисту.

5. Робота над оформленням пояснювальної записки: написання окремих розділів, консультації з економічної частини, фотографування практичної частини, набір її в електронному виді, нормоконтроль та брошурування. Працівник, що відповідає за

нормоконтроль, повинен перевірити відповідність пояснювальної записки нормам, встановленим до робіт першого (бакалаврського) рівня.

6. Рецензування бакалаврської роботи і підготовка до захисту. Дипломник має бути підготовлений так, щоб відповісти рецензенту на всі його запитання. Після розгляду на попередньому захисті та ухвалення бакалаврської роботи керівник підписує титульну сторінку пояснювальної записки та віддає матеріали бакалаврської роботи на розгляд рецензенту.

Про виконання етапів роботи студент звітує перед своїм керівником у встановлений термін. Завершена пояснювальна записка бакалаврської роботи, підписана студентом та консультантами, подається керівнику.

Примітка: в разі систематичного невиконання дипломником календарного графіку або значного відставання від виконання роботи згідно ст. 45 «Закону про вищу освіту» він може бути відрахований з навчального закладу.

У відгуку керівника бакалаврської роботи необхідно розкрити зміст теми, глибину її опрацювання, якість виконання композиційного проєкту в цілому.

Керівник бакалаврської роботи повинен визначити, в якому обсязі студент виконав задачі, сформульовані в п.1.1.1. Зокрема, оцінити здібності студента самостійно користуватися художньою та довідковою літературою, вміння самостійно вирішувати композиційно-художні задачі. Керівник також повинен надати пропозицію відносно оцінювання бакалаврської роботи. В додатку Н подано зразок бланку відгуку керівника бакалаврської роботи.

В рецензії на бакалаврську роботу повинні бути висвітлені такі питання:

- актуальність теми бакалаврської роботи та її актуальність та новизна;
- глибина теоретичних та практичних обґрунтувань обраних композиційних рішень;
- повнота, обґрунтованість, якість, ступінь складності, та художній рівень виконаної роботи;
- недоліки роботи (обов'язково);
- пропозиції відносно оцінки композиційного проєкту.

При виконанні групою студентів комплексної бакалаврської роботи, в якій кожному дипломнику відведена певна частина, для всіх студентів цієї групи призначається, як правило, один керівник і всі частини бакалаврської роботи рецензує один рецензент. Зразок бланка рецензії на бакалаврську роботу – Додаток М.

7. Після одержання рецензії на бакалаврську роботу, оригінал дипломної роботи (практична частина), пояснювальна записка, рецензія, відгук керівника подаються завідувачу кафедри для допуску на захист. Пояснювальна записка в готовому вигляді, підписана студентом та керівником підписується завідувачем кафедри на травневому засіданні кафедри дизайну.

1.1.4. Захист бакалаврської роботи

Оцінювання якості підготовки випускників здійснюється екзаменаційною комісією (ЕК) під час публічного захисту бакалаврської роботи. ЕК визначає якість бакалаврської роботи, рівень освітньої та професійної підготовки випускника і розв'язує питання про присвоєння йому першого (бакалаврського) ступеня освіти та кваліфікації «Бакалавр образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва».

Положення про екзаменаційну комісію за посиланням на сайті академії https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Polozen_Ekzamen_Komissii.pdf

Бакалаврська робота має бути оприлюднена на сайті відповідного вищого навчального закладу. Перевіряється на плагіат.

Дипломна робота на завершальному етапі виконання проходить попередній захист у формі звіту студентом про ступінь реалізації отриманого завдання й досягнутих результатів. У разі виконання всього об'єму бакалаврської роботи, студент допускається до захисту.

Керівник готує відгук про виконану роботу та пропонує оцінку. Одночасно з відгуком студентів необхідно підготувати й зовнішню рецензію, яка є важливим документом що визначає повноту і якість представлених кваліфікаційних матеріалів. Рецензування здійснюється науковцями (викладачами вищів з напрямку підготовки образотворче, декоративне мистецтво), провідними спеціалістами з мистецтва (членами Національної спілки художників України, члени Спілки дизайнерів, працівниками музеїв, громадських установ).

Захист дипломної роботи носить публічний характер і оцінюється екзаменаційною комісією, склад якої затверджується ректором академії. Вона починається з рекомендації студента секретарем екзаменаційної комісії, оголошення теми його бакалаврської роботи й прізвища керівника. Далі слідує доповідь студента.

Виконання та захист бакалаврських робіт здійснюється випускниками державною мовою. Доповідь готується заздалегідь і викладається випускником напам'ять із використанням ілюстративного матеріалу у формі презентації на публічному захисті на чолі із екзаменаційною комісією відповідно до «Положення про державні екзаменаційні комісії вищих навчальних закладів» та передбачає:

- 10-12 хвилинну доповідь випускника, в якій в стислій формі даються пояснення щодо бакалаврської роботи: викладаються завдання, які були поставлені перед ним та пояснюються всі розділи роботи в такій послідовності, в якій написано пояснювальну записку;

- відповіді на запитання членів ЕК та присутніх на захисті;
- оголошення відгуку керівника бакалаврської роботи;
- оголошення рецензії;
- заключне слово дипломника, в якому він відповідає на запитання та критичні зауваження, які виникли під час обговорення. Виступ дипломника повинен бути чітким і лаконічним.

При оцінюванні бакалаврської роботи враховуються: якість і новизна представленого до захисту художнього об'єкту, уміння студента захистити виконану роботу й відповідати на поставлені питання, оформлення пояснювальної записки, професійну зрілість студента-випускника. Рішення про підсумкову оцінку приймається на закритому засіданні ЕК шляхом обговорення й голосування.

1.2 Структура бакалаврської роботи

Вимоги до змісту, обсягу і структури бакалаврської роботи визначаються навчальним закладом на підставі державного освітнього стандарту для першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація і даних методичних рекомендацій, Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Poloz_Dobrochesn.pdf).

1.2.1 Склад бакалаврської роботи

Обсяг і структура бакалаврської роботи в кожному конкретному випадку визначається відповідно до теми, характеру та індивідуального рішення студента-випускника, які будуть найповніше розкривати поставлене завдання. Обсяг бакалаврської роботи детально обговорюється керівником зі студентом, після чого затверджується на засіданні кафедри дизайну і вноситься до завдання.

Обов'язкові складові бакалаврської роботи:

1. Завдання на бакалаврську роботу;
2. Пояснювальна записка;
3. Практична частина;

4. Оригінал художньої роботи;
5. Презентація захисту бакалаврської роботи;
6. Електронний варіант пояснювальної записки та презентації (завантажений репозитарій академії) та переведений в електронний вигляд оригінал художньої роботи (відфотографований, відсканований і т. інше);
7. Доповідь про виконану роботу на захист.

Пояснювальна записка повинна містити методичне обґрунтування всієї бакалаврської роботи. Також до складу дипломної роботи повинні додаватись: презентація захисту дипломної роботи, електронний варіант оригіналу дипломної роботи, пояснювальної записки та презентації, доповідь про виконану роботу.

Перевірку правильності оформлення і затвердження кваліфікаційної роботи здійснює керівник бакалаврської роботи і ставить свій підпис на пояснювальній записці.

1.2.2. Пояснювальна записка

У пояснювальній записці студент повинен продемонструвати вміння науково обґрунтувати вибір теми і її практичну важливість. За своїм змістом пояснювальна записка повинна відповідати технічному завданню на бакалаврську роботу.

Пояснювальна записка до бакалаврської роботи повинна в стислій та чіткій формі розкривати творчий задум вирішення теми, вміщувати аналіз вимог, що висуваються до об'єкту композиційної розробки, його композиційних особливостей, методи досліджень, методи пошуку, аналізу та прийняття рішень на підставі композиційного та художнього порівняння варіантів.

У бібліографії приводиться список бібліографічних джерел, використаних студентом у процесі виконання бакалаврської роботи.

Пояснювальна записка, окрім текстової частини, повинна включати необхідні фотографії, ескізи і рисунки, що були виконані в процесі роботи над композиційною розробкою та у виконанні оригіналу художнього твору. Рекомендований обсяг пояснювальної записки – 50-60 сторінок друкованого тексту (без додатків) на аркушах формату А4. До загального обсягу записки не входять додатки, список бібліографічних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів записки підлягають нумерації на загальних засадах.

В деяких випадках, коли вимагають особливості тематики бакалаврської роботи, за згодою з керівником, дозволяється відхилення від вище наведеного переліку. Особливо це стосується розділів, які носять дослідницький або реферативний характер.

Пояснювальна записка брошурується у тверду обкладинку.

1.2.3. Проектно-графічна частина

Практичну частину рекомендується роздрукувати на форматі, що наочно візуалізує розміщення елементів практичної частини.

Крім зображення на проекті розміщують напис з назвою теми бакалаврської роботи, прізвищами та ініціалами студента випускника, керівника, а також назвою факультету, кафедри, спеціалізації та роком виконання проекту.

Оригінал художньої роботи виконуються в натуральному розмірі, відповідно до творчого задуму студента.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. Структура Пояснювальної записки до бакалаврської роботи

Зміст пояснювальної записки обов'язково затверджується керівником. Зміна плану можлива тільки з відома керівника.

Послідовність матеріалів у пояснювальній записці:

Вступна частина:

- титульна сторінка за зразком (Додаток А);
- завдання на бакалаврську роботу не нумерується (Додаток Б);
- реферат не нумерується (Додаток В);
- рецензія на бакалаврську роботу, що містить оцінку випускної кваліфікаційної роботи та критичні зауваження, не нумерується (Додаток М);
- зміст не нумерується (Додаток Д).

Основна частина:

- вступ (завжди з 3-ої сторінки). У вступі: постановка проблеми, актуальність бакалаврської роботи, її мета і завдання (дослідити..., проаналізувати..., порівняти..., узагальнити..., розробити...), практичне значення роботи (Додаток Ж);

- розділи основної частини, кожний з нового аркуша. Назви розділів і підрозділів повинні бути ідентичними з назвами у змісті:

1. Загальний розділ:

- загальні відомості, історія мистецтва даної теми;
- сучасний стан і тенденції вирішення даної теми;
- аналіз аналогів;

2. Спеціальний розділ:

– основна концепція та її аргументація;

– розробка та виконання остаточного варіанту (вибір матеріалу для виконання оригіналу творчої роботи, ескізна композиційно-пошукова робота, технологічні процеси, вибір оздоблення художнього твору);

– обґрунтування розміру;

– економічні розрахунки;

– заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки;

– висновки (Додаток К) відповідають меті і завданням бакалаврської роботи та починаються зі слів:

1. Досліджено...
2. Проаналізовано...
3. Вивчено...
4. Розкрито...
5. Подано...
6. Представлено...
7. Уточнено...
8. Зібрано...
9. Описано...
10. Охарактеризовано...
11. Виявлено...
12. Систематизовано...
13. Окреслено...
14. Розроблено...
15. Створено...

– список використаних джерел (Додаток Л);

– додатки (Додаток М), в додатках спочатку йде, загальна колірна експозиція дипломного проекту в масштабі, потім приклади використання об'єкту композиції у середовищі, експозиція то що.

Титульна сторінка є першою сторінкою бакалаврської роботи і заповнюється в чіткій відповідності до вимог (додаток А). Переноси слів у заголовках титульного аркуша не допускаються.

Завдання на бакалаврську роботу відображають основні структурні та змістовні елементи роботи (додаток Б).

Реферат розміщують безпосередньо після завдань на бакалаврську роботу, починаючи з нової сторінки (додаток В). Реферат призначений для ознайомлення з роботою в цілому. Він має бути стислим, інформаційним і містити відомості, які дозволяють прийняти рішення про доцільність читання всієї роботи.

Реферат має включати дані про:

- обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, рисунків, додатків, кількість джерел згідно зі списком використаних джерел;
- текст реферату;
- перелік ключових слів.

Текст реферату повинен послідовно відображати таку інформацію: мета роботи; методи дослідження; практичне значення об'єкта дослідження та висновки.

Ключові слова – це основні поняття, терміни, що характеризують суть роботи, їх перелік має складатися з 5-15 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через коми.

Обсяг реферату повинен становити не більше однієї сторінки. Приклад складання реферату наведено у додатку В.

Зміст (додаток Д), у якому наводяться всі заголовки бакалаврської роботи і вказуються сторінки, з яких вони починаються. Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті. Скорочувати заголовки або давати їх в іншому формулюванні, послідовності в порівнянні із заголовками в тексті не можна. Усі заголовки необхідно розташовувати один під одним. Крапка в кінці заголовків не ставиться. Останнє слово кожного заголовка сполучають крапками з відповідним йому номером сторінки в крайньому справа стовпці змісту.

Основними рубриками бакалаврської роботи є розділи. Їх нумерація наскрізна, позначається арабськими цифрами в межах кожного розділу. Номер підрозділу повинен складатися з номера розділу і номера власне підрозділу, розділених крапкою. У кінці номера підрозділу теж ставлять крапку (наприклад, третій підрозділ другого розділу – 2.3). «Титульна сторінка», «Реферат», «Зміст», «Вступ», «Висновки», «Список використаних джерел» і «Додатки» не нумеруються як розділи.

2.1.1. Вступ

Постановка проблеми, актуальність теми. Дається коротке обґрунтування актуальності вибраної теми бакалаврської роботи, її значення в культурно-естетичному розвитку суспільства. Загальний обсяг «Вступу», як правило, має бути в межах 1-2 сторінок. У «Вступі» обґрунтовується актуальність обраної теми, наводиться огляд літератури з теми, формулюються мета і завдання дослідження, зазначаються обрані методи дослідження, характеризується структура наукової роботи, вказується практичне значення роботи.

Актуальність теми. Під час оцінки актуальності обраної теми слід знати, що актуальність у наукових дослідженнях обґрунтовується тим, що ця тема має істотне значення для розвитку художньої діяльності взагалі та образотворчого/декоративного мистецтва зокрема. У вступі слід показати сутність проблеми та ступінь її розробки, з чого випливатиме актуальність теми.

Ступінь вивченості теми стисло висвітлює предмет дослідження, історію питання, ступінь його вивчення на сьогодні. Він має проводитися з критичної точки зору. Огляд аналогів повинен закінчитися узагальненням, що пояснює, чому проведено це дослідження. Слід уникати категоричних висловлювань відносно розробки висвітленої проблеми на сьогодні. Наприклад, висловлювання «на сьогодні митцями не досліджено проблему» слід замінити на «на сьогодні митцями не повною мірою досліджено проблему ..., а саме ... ».

Мета дослідження спрямовує на кінцевий результат, на подані й очікувані результати бакалаврської роботи. Мета бакалаврської роботи формулюється, виходячи з теми та проблеми, яку треба вирішити студенту в процесі виконання бакалаврської роботи.

Завдання дослідження формулюються як питання, на які повинна бути отримана відповідь для досягнення поставленої мети дослідження та, зазвичай, формулюються у формі переліку (вивчити, описати, встановити, з'ясувати, проаналізувати, охарактеризувати, розробити, проектувати, виділити тощо).

Завдання дослідження повинні відповідати змісту бакалаврської роботи.

Наприклад:

1. Проаналізувати розвиток пейзажного живопису в Україні.
2. Дослідити специфіку композиційних особливостей при розробці урбаністичного пейзажу.
3. Сформулювати напрями візуально-графічної трансформації в композиції урбаністичного пейзажу.
4. Розробити композицію за обраною темою.
5. Виконати композицію урбаністичного пейзажу «Сучасне місто».

Практичне значення. Наприкінці вступу необхідно показати практичне застосування бакалаврської роботи або рекомендації щодо її використання.

Структура. У кінці «Вступу» бажано розкрити структуру бакалаврської роботи, тобто дати перелік її структурних елементів.

2.1.2. Загальний розділ

Основна частина складається з двох розділів і є розглядом методики і техніки виконання бакалаврської роботи, а також узагальнення одержаних результатів. Як правило, виділяють два питання теми, які визначають назву і зміст розділів. Перший розділ носить теоретико-методологічний характер – Загальний розділ; другий – Спеціальний розділ, характеризується емпіричним характером, та містить опис та візуалізацію практичної складової бакалаврської роботи.

Загальний розділ вміщує короткий історичний огляд вирішення даної теми, аналізується сучасний стан і тенденції її вирішення. Проводиться аналіз аналогів з метою виявлення як позитивних якостей так і недоліків – естетичних, композиційних та інших. Загальний розділ має назву, наприклад: РОЗДІЛ 1. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР У СИСТЕМІ ЖАНРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.

Для аналізу із зібраного матеріалу відбирається 5-7 аналогів, які б повністю давали уяву про напрямки вирішення аналогічної теми як в сучасності, так і в минулому.

Для того, щоб абстрагуватися від сюжетно-побутового сприйняття, згадайте, що картина-аналог – не вікно в світ, а площина, на якій живописними, декоративними або графічними засобами може бути створена ілюзія простору.

Аналіз аналогів рекомендується проводити за планом:

1. Назва;
2. Хто автор;
3. Рік створення;
4. Габаритні розміри в послідовності: висота, ширина, глибина;
5. Формат твору: витягнутий по горизонталі або вертикалі прямокутник,

квадрат, коло (рондо), овал;

6. Техніка виконання (темпера, олія, акварель і т. інше) та основа (папір, полотно, дерево т. інше);

7. Визначити вид композиції: сюжетна, монтажна чи формальна;

8. Визначити тип композиції: відкрита, замкнута;

9. Основна композиційна ідея, можливо сюжет (що зображено, форма ідеї, зміст, середовище, персонажі, предмети);

10. Виявити наявність композиційного центру, головного й другорядного (ієрархія елементів);

11. З яких складових складається композиція;

12. Визначити співвідношення об'єкта зображення й тла/простору;

13. Визначити, наскільки близько до картинної площини розміщені об'єкти зображення;

14. Визначити кут зору художника (зверху, знизу, у рівень із зображеними об'єктами);

15. Визначення позиції глядача (залучення його до взаємодії із зображенням чи відведення ролі споглядальника);

16. Композиція врівноважена, статична чи динамічна; якщо присутнім є рух – визначити його спрямованість та за рахунок яких елементів цей рух виявляється;

17. Композиція симетрична чи асиметрична;

18. За рахунок яких засобів досягнуто виразності ідеї (графічна мова (точка, лінія, пляма, фактура мазка (дрібний, довгий, рідкою, густою чи майже сухою фарбою) та манера написання (гладка, пастозна)), контраст, нюанс, ритм, метр, масштаб);

19. Визначення побудови картинного простору (площино, невиразно, створено глибокий простір і т. інше); визначити елементи, за рахунок яких досягається ілюзія просторової глибини (розходження в розмірі зображених фігур, показ об'єму предметів або архітектури, за допомогою градацій тону або кольору);

20. Визначити роль світла та його характеристики (рівне, нейтральне, контрастне, що ліпить об'єм, містичне т. інше), джерело/напрямок світла; загальний світлотний тон роботи;

21. Ступінь зчитування силуетів зображених фігур/об'єктів, їх виразність та важливість як таких;

22. Ступінь деталізації або узагальнення зображення;

23. Визначити роль колориту (підпорядкований малюнку й об'єму або навпаки, підкорює собі малюнок і сам вибудовує композицію);

24. Ступінь визначеності кольору (чи він просто фарбує об'єм або є чимось більшим, чи є колір оптично достовірним, чи має емоційними, експресивними, психологічними, традиційними або національними особливостями);

25. Визначення загального кольорового тону, тепло холодності, виявлення локальних кольорів, основного кольору, відповідності гами ідеї твору, кольорових контрастів та використання сполучення додаткових кольорів;

26. Загальне визначення виразності композиції та єдності задуму та виконання;

27. Недоліки;

28. Висновки про позитивні сторони аналогу, що можуть бути враховані при рішенні дипломної роботи

Рекомендується виконати кілька схем композиційної побудови найбільш цікавих аналогів, звертаючи увагу на принцип організації – симетрія чи асиметрія, та принципи гармонізації: рівновагу та єдність (повторенні цілого в його частинах, супідрядність, співмірність частин між собою та цілим, різноманітність); застосування тих чи інших засобів виразності – пропорції, контраст і нюанс, ритм.

Так, наприклад, аналіз композиції натюрморту виконується за схемою:

- композиційне розміщення зображення (заповнення формату);

- композиційний центр у картинній площині (збігається чи ні із зоровим центром);
- зміст постановки (сюжет);
- передача простору, віддаленості предметів (плановість та повітряна перспектива);
- освітлення, його характер;
- передача характеру форми предметів, їх пропорцій, розміщення в просторі;
- виявлення конструктивної основної форми предметів;
- виявлення об'єму предметів (лінійна перспектива і ліплення форми засобами світлотіні, тональності);
- колірне рішення.

Композиційна структура пейзажу аналізується за схемою:

- вибір теми, сюжету твору;
- пошук найкращої точки зору;
- визначення формату й розміру полотна;
- співвідношення і взаємозв'язок частин;
- виділення основного в творі;
- побудова простору;
- досягнення цілісності та єдності зображення.

Аналоги подаються у вигляді оригіналу, кольорового фото, сканованими або скопійованими на копіювальному обладнанні.

2.1.3. Спеціальний розділ

Спеціальний розділ та містить опис та візуалізацію практичної складової бакалаврської роботи (від логічно-аналітичної частини до перших начерків прообразу композиції) та має назву, наприклад: РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ХУДОЖНЕ РІШЕННЯ КОМПЗИЦІЇ УРБАНІСТИЧНОГО ПЕЙЗАЖУ «СУЧАСНЕ МІСТО».

Рекомендовані елементи спеціального розділу, та їх послідовність:

1. Основна концепція та її аргументація.

Підрозділ вміщує детальний опис процесу виконання ескізної-пошукової частини бакалаврської роботи – від логічно-аналітичної роботи, до перших начерків прообразу композиції і включає наступну інформацію:

- функціональне призначення бакалаврської роботи, доцільність;
- на яку вікову та соціальну групу споживачів розрахована робота (цільова аудиторія);
- приблизну вартість на яку можна розраховувати, що в свою чергу впливає на вибір матеріалів та технологію виконання;
- осмислення теми та концепції дипломної роботи;
- пошукове ескізування у невеликому масштабі;
- вивчення бібліографічних джерел і матеріалу виконання, систематизація зібраного матеріалу за темою бакалаврської роботи;
- вибір елементів (образних, асоціативних), які допоможуть створити необхідний художній предметний образ;
- визначення закономірностей, які об'єднують елементи бакалаврської роботи в цілісну структуру та засоби досягнення її гармонійності.

2. Розробка та виконання остаточного варіанту.

В цьому підрозділі описується розвиток і поглиблення затвердженої художньої концепції та сюжетного замислу, доведення до наочної подачі. В разі використання комп'ютерної техніки повідомляється, які саме графічні програми були (конкретно для якого етапу) та дається опис послідовності виконання, основні технологічні прийоми.

Розроблений остаточний варіант аналізується з основних позицій:

- основна ідея, задум;
- композиційний аналіз;
- обґрунтування вибраного варіанту технології виготовлення та застосування тих чи інших матеріалів;
- новизна підходу, нестандартність рішень.

Дається детальний опис остаточного варіанту, який виконано в матеріалі.

3. Обґрунтування параметрів роботи оригінального розміру.

- вибір формату – це опис використаних стандартних та нестандартних форматів та обґрунтування вибору формату для бакалаврської роботи в матеріалі;
- цільове призначення дипломної роботи;
- матеріальна конструкція роботи;
- опис художніх методів і технік виконання, в залежності від обраного матеріалу для виконання роботи;

4. Економічні розрахунки.

подається розрахунок кошторису собівартості кожного елементу проекту і в цілому. Потрібно також навести приклади вартості однотипних виробів на ринку послуг.

5. Заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки.

В цьому підрозділі необхідно дати екологічну характеристику виробу з точки зору використання матеріалів та припустимої технології виготовлення. Дати характеристику умовам праці художника, вказати на шкідливі фактори, які можуть негативно впливати на стан здоров'я та запропонувати пропозиції для їх усунення, розробити заходи з протипожежної безпеки робочого місця.

2.1.4. Висновки

Висновки являються важливою частиною бакалаврської роботи, дають цілкове уявлення про об'єм та якість виконаної роботи. Тому в них необхідно не просто перерахувати всі етапи кваліфікаційної роботи, а навести якісні характеристики прийнятих рішень на кожній стадії виконання, починаючи від ескізного проектування. Доцільно це робити послідовно, саме в порядку, визначеному змістом роботи, розділивши їх на складові частини. При цьому не потрібно кожний висновок починати з фрази: «У першому розділі» тощо. Необхідно сформулювати висновки як логічну послідовність декількох тез (як правило, не більше чотирьох-шести).

У висновках підводять підсумки роботи над бакалаврською роботою, наводять узагальнену оцінку одержаним результатам роботи в цілому або її окремих етапів, порівнюють отримані результати із завданнями, що виведені у вступній частині, вказують можливі галузі використання отриманих результатів, викладають свої погляди на процес проектування, висловлюють пропозиції щодо вдосконалення проектного процесу бакалаврської роботи.

Об'єм висновків: 1-2 сторінки.

2.1.5. Список використаних джерел

На кожне включене в такий список літературне джерело повинне бути посилання в основному тексті бакалаврської роботи. Не треба включати в бібліографічний список ті роботи, які фактично не були використані. Не рекомендується включати в цей список енциклопедії, довідники, науково-популярні книги, якщо немає особливої необхідності у використанні таких видань. Обов'язковим та переважним є використання сучасної (за останні п'ять років) спеціалізованої літератури, зокрема українських науковців мистецтвознавчої галузі.

Список літератури, на які є посилання в основній частині записки, наводять у кінці тексту записки, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях тексту мають бути посилання. Посилання в тексті на використані літературні джерела потрібно зазначати порядковим номером зі списку використаних джерел, виділеним квадратними дужками, наприклад:

«... до вимог, наведених у [5]» або цитування «за словами мистецтвознавця І. Удріс: «розвиток образотворчого мистецтва у XX ст.. розвивався за вектором»» [4, с. 52], що означає джерело 4 (за списком використаних джерел дипломної записки), сторінка 52.

2.1.6. Правила оформлення додатків

Додатки складаються з таблиць і малюнків. Звичайно, таблиці і малюнки можуть бути розміщені всередині тексту: ілюстрації необхідно наводити безпосередньо після тексту за першою та позначати в дужках (Рис. 2.1), що означає другий рисунок першого розділу (наприклад: Рис. 2.1. Пошукові ескізи). Великі за розміром малюнки і таблиці виносяться в додатки.

У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти записки, але включення його до основної частини записки може змінити впорядковане й логічне уявлення про проєкт;
- не може бути послідовно розміщеним в основній частині записки через великий обсяг або способи відтворення.

2.2 Правила оформлення пояснювальної записки

Бакалаврські роботи виконують на стандартних аркушах білого одностороннього паперу формату А4 (210x297 мм). Текст роботи має бути набраний за допомогою комп'ютера і роздрукований на принтері. Лінії, букви, цифри і знаки повинні бути максимально однаково чорними у всій роботі. Орієнтація аркушів тексту – книжкова. Аркуші з таблицями й ілюстраціями у форматі А4 можуть мати орієнтацію книжкову або альбомну.

2.2.1. Загальні вимоги

Текст роботи друкується шрифтом Times New Roman розміром 14 pt з абзацним відступом 1,25 см, через 1,5 інтервала.

Сторінки роботи повинні мати поля таких розмірів: верхні і нижні – по 2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см. З альбомною орієнтацією аркушів поля складають: ліве і праве – по 2 см, верхнє – 3 см, нижнє – 1,5 см, при цьому аркуш вказаної орієнтації переплітається за умови повороту проти годинникової стрілки на дев'яносто градусів.

Обсяг тексту бакалаврської роботи має бути у межах 50-60 сторінок основного тексту. При цьому треба враховувати, що в загальному обсязі тексту не враховують матеріал додатків, список використаних джерел, а також таблиці й малюнки, які повністю займають сторінку.

Усі сторінки роботи повинні мати нумерацію арабськими цифрами. Номер сторінки ставиться в правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Нумерація сторінок наскрізна, першою сторінкою є титульний лист (номер не ставиться). Усі подальші сторінки нумеруються по порядку починаючи зі ВСТУПу (завжди 3 сторінка), у тому числі наявні малюнки і графіки, виконані на окремих сторінках.

Помилки, описки, графічні неточності допускається підправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту машинописним способом або від руки. Виправлене не повинно відрізнятися за

кольором від основного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у записці наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви і наводити назви організацій у перекладі на мову записки, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву.

Текст пояснювальної записки слід поділяти на розділи. Розділи необхідно поділяти на підрозділи. Розділи та підрозділи слід нумерувати арабськими цифрами 1, 2, 3.

Розділи повинні мати нумерацію в межах всього тексту, за винятком додатків.

Заголовки структурних частин записки «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розбивку в підбір до тексту. В кінці таким чином надрукованого заголовка ставиться крапка.

Заголовки прийнято виділяти жирним шрифтом.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 2-3 інтервалам, а між заголовком і підзаголовком один рядок, між підзаголовком і текстом також один рядок.

Кожну структурну частину пояснювальної записки починають з нової сторінки. Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Перенесення слів у заголовок не допускається. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу та пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї вміщено тільки один рядок тексту.

2.2.2. Правила подання текстового матеріалу

Мова та стиль пояснювальної записки до бакалаврської роботи повинні відповідати нормам наукового етикету. Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Мова повинна бути цілеспрямованою і прагматичною з мінімальною кількістю емоційних елементів. Засобом вираження логічних зв'язків у роботі є спеціальні синтаксичні засоби, що вказують:

- на послідовність думки – *«спочатку», «насамперед», «потім», «по-перше», «по-друге» і т. ін.;*
- на заперечення – *«тимчасом», «але», «тоді як», «аж ніяк», «проте» і т. ін.;*
- на причинно-наслідкові відношення – *«таким чином», «тому», «завдяки цьому», «внаслідок цього», «крім того» і т. ін.;*
- на перехід від однієї думки до іншої – *«звернімося до...», «розглянемо...», «зупинимось на...», «треба зупинитися на ...», «варто розглянути...» і т. інше;*
- на висновки – *«отже», «значить», «на закінчення зазначимо», «підсумовуючи», «аналіз документа свідчить», «все сказане дає змогу зробити висновок» і т. інше;*
- допомагають рубрикації тексту – *«перейдемо до розгляду» і т. інше;*

Логічна послідовність мови пояснювальної записки визначає те, що в ній окремі речення стисло пов'язані одне з одним. Звідси різноманіття складених сполучників підрядності:

«завдяки тому, що», «після того, що», «між тим як», «зважаючи на те, що», «внаслідок того, що».

Ступень достовірності факту досягається використанням слів – *«справді», «зрозуміло»;* припустимості – *«треба гадати», «як відомо»;* можливості – *«можливо», «ймовірно».*

Стиль записки – це безособовий монолог, тому виклад ведеться від третьої особи. Культура мови роботи має відзначатися такими якостями як змістова та термінологічна точність, якість і стислість. Мовностилістична культура пояснювальної записки найкраще виявляє наукову і загальну культуру студента.

2.2.3. Оформлення ілюстрацій, сторінок, розділів

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Ілюстрації й таблиці, що розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок пояснювальної записки.

Першою сторінкою записки є титульна, яку включають до загальної нумерації сторінок записки, не проставляючи на ній номер.

Такі структурні частини записки, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ».

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера ставлять крапку і далі друкують заголовок розділу (наприклад: РОЗДІЛ 1. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР У СИСТЕМІ ЖАНРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА).

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Кожний розділ починається з нової сторінки. Це ж правило застосовуємо і до інших основних структурних частин роботи: вступу, висновків, списку використаних джерел, додаткам. Заголовки структурних частин роботи друкують великими літерами симетрично тексту (по центру). Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Заголовки підрозділів друкують рядковими буквами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Якщо заголовок складається з двох або більш речень, їх розділяють крапкою (у кінці крапка не ставиться). Підкреслювати заголовки і переносити слова в заголовку не можна. Між назвами розділу і підрозділу має бути витримана відстань, що дорівнює 2 рядкам.

Нумерація сторінок, розділів і підрозділів, таблиць і формул дається арабськими цифрами без знака №. Назви структурних частин (вступ, зміст, висновки, список використаних літературних джерел і додатки) не мають порядкового номера.

Підрозділи нумеруються в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера глави і порядкового номера підрозділу (наприклад, «1.3» – третій підрозділ першого розділу).

Речення, що починаються з нового рядка, друкують з абзацним відступом від початку рядка – 1,25 см. Формули повинні бути вписані в текст ретельно і розбірливо. Прописні і рядкові букви, нарядкові й підрядкові індекси у формулах повинні позначатися чітко. Таблиці, малюнки, креслення, графіки, фотографії як в тексті бакалаврської роботи, так і в додатку повинні бути виконані на стандартних листах розміром 210x297 мм. Підписи і пояснення до фотографій, малюнків мають бути з лицьової сторони.

Ілюстративний матеріал в бакалаврській роботі (ескізи, пошуки, рисунки, ілюстрації, фотознімки) слід розташовувати в роботі безпосередньо після тексту, у якому вони зазначаються вперше, чи на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути позначені посилання в основному тексті. При посиланнях на ілюстрації слід писати «...відповідно до рис. 1.2» при нумерації в межах розділу або в дужках (Рис. 1.2).

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

– найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис. 1»;

- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знака номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його. Наприклад:

Рис. 1.24. Пошукові ескізи:

1 – лінійні; 2 – тонові; 3 – кольорові.

Якщо ілюстрації, які розміщені в бакалаврській роботі, створені не автором, то надаючи їх обов'язково слід вказати джерело їх походження або автора.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою наскрізною нумерацією, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Допускається нумерувати ілюстрації у межах розділу. В цьому випадку номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, Рис. 3.2 – другий рисунок третього розділу.

Якщо ілюстрація не вміщується на одній сторінці, можна переносити її на інші сторінки, вміщуючи назву ілюстрації на першій сторінці, пояснювальні дані – на кожній сторінці, і під ними позначають: «Рис. __, аркуш ____».

Ілюстрації, за необхідності, можуть бути перелічені в змісті з зазначенням їх номерів, назв і номерів сторінок, на яких вони вміщені.

Кількість ілюстрацій в бакалаврській роботі має бути достатньою для пояснення тексту, що викладається.

Ксерокопії і фотознімки розміром менше формату А4 повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу формату А4. Ілюстрації (карти, експлікації) на аркушах формату більшого за А4 розміщують серед додатків у тому порядку, в якому вони зазначаються в тексті.

Цитати. Особливою формою подачі фактичного матеріалу є цитати, які органічно вплітаються в текст бакалаврської роботи, складаючи невід'ємну частину аналізованого матеріалу. Вони використовуються для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного розбору того або іншого об'єкту образотворчого/декоративного мистецтва. Необхідно точно відтворювати цитований текст, бо щонайменше скорочення думки, що наводиться, може перевернути її зміст.

Загальні вимоги до цитування:

1. Текст цитати наводиться в лапках, у тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання.

2. Цитування має бути повним, без довільного скорочення цитованого тексту і без спотворень думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без спотворення цитованого тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, в середині, в кінці). Якщо перед опущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

3. При цитуванні кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, бібліографічний опис якого міститься в списку використаних літературних джерел. Рекомендується робити це таким чином: після закінчення цитати в квадратних дужках вказується порядковий номер роботи в списку літератури і після коми – номер сторінки цього джерела. Наприклад: [4, с. 52], що означає: 4 джерело (за списком використаних джерел), 52 сторінка.

4. При непрямому цитуванні (при переказі, при викладі думок авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути дуже точним у викладенні думок автора

і коректним при оцінці матеріалу іншого автора, подавати відповідні посилання на джерело [4], [11], [36].

5. Цитування не повинне бути ні надмірним, ні недостатнім, оскільки це знижує рівень бакалаврської роботи. Число цитат не обмежується, але воно має бути у розумних межах, диктованих вимогами (завданнями) роботи.

При оформленні цитат слід знати правила, пов'язані з написанням великих і рядкових букв, а також із вживанням розділових знаків в цитованих текстах. Якщо цитата повністю відтворює речення цитованого тексту, то вона починається з прописної букви у всіх випадках, окрім одного – коли ця цитата є частиною речення автора бакалаврської роботи. Якщо цитата відтворює тільки частину речення цитованого тексту, можливі два варіанти її оформлення.

Перший варіант: цитата починається з великої літери, якщо цитований текст йде після крапки, наприклад: О. Роготченко у своїй книзі «Начерки з історії мистецтва» відзначав: «Авангардні течії в архітектурі на початку ХХ ст.. вплинули на образотворче мистецтво».

Другий варіант: цитата починається з рядкової букви, якщо цитата вводиться в середину авторського речення не повністю (опущені перші слова), наприклад: М.Я. Куленко у своїй книзі відзначав «після наполегливого тренування відпрацьовується індивідуальний почерк».

2.2.4. Бібліографічні джерела та правила посилань на них

Посилання. Посилання в тексті на номер рисунка, таблиці, сторінки, розділу пишуть скорочено і без значка «№», наприклад: див. рис. 2.1, табл. 2.2. Посилання в тексті на окремий розділ роботи, що не входить до складу фрази, беруть в круглі дужки, поміщаючи попереду скорочення «див.».

Посилання на джерела фактичної інформації й літературу в тексті наукової роботи роблять відповідно до порядкового номера зазначеного джерела в списку використаних джерел, беручи цю інформацію в квадратні дужки, наприклад: [14]. Рекомендується також указувати сторінку, на якій знаходиться інформація, що використовується, наприклад, [15, с. 28], що означає: джерело 15, сторінка 28. Прізвища іншомовних авторів у тексті пишуться в українській транскрипції, в списку літератури – в оригінальній.

Список використаних джерел (бібліографія).

Принцип розташування робіт в списку використаних джерел в алфавітному порядку. Записи рекомендується розташовувати:

- а) при збігу перших слів – за абеткою других і т.д.;
- б) при декількох роботах одного автора – за абеткою заголовків або в хронологічному порядку;
- в) при декількох роботах автора, написаних ним у співавторстві з іншими – за абеткою прізвищ співавторів.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Статті журналу	Пашкевич С. А., Кривенцова І. В. Визначення стану здоров'я та скарг, пов'язаних з патологією хребта у студенток ліцею. <i>Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.</i> 2015. Вип. 129 (3). С. 250–254.
Словники	Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2001. 1440 с.

Законодавчі та нормативні документи	Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 28.09.2017). URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 .
Дисертації	Мелентьева Л. М. Физическая реабилитация юных спортсменов с нарушениями опорно-двигательного аппарата : дис. ... канд. мед. наук : 14.00.51. Санкт-Петербург, 2007. 164 с.
Автореферат и дисертацій	Томенко О. А. Навчання плаванню дітей-інвалідів з ушкодженням опорно-рухового апарату з використанням методів контролю : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Луцьк, 2000. 29 с.
Стандарти	ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилення. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 20 с. URL: http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf .
Електронні ресурси	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/ .

Іншомовні джерела звичайно розміщують за абеткою після переліку всіх джерел. При вказівці місця видання слід пам'ятати, що назви міст «Київ», «Мінськ», «Одеса» та ін. приводяться в повному вигляді.

2.2.5. Оформлення додатків

Додатки складаються з таблиць і малюнків. Звичайно, таблиці і малюнки можуть бути розміщені всередині тексту: спочатку йде малюнок, а потім посилання на нього, яке позначається в дужках (Рис. 2.1). Великі за розміром малюнки і таблиці виносяться в додатки.

У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти записки, але включення його до основної частини записки може змінити впорядковане й логічне уявлення про бакалаврську роботу;
- не може бути послідовно розміщеним в основній частині записки через великий обсяг або способи відтворення.

У додатки можуть бути включені:

- додаткові ілюстрації або таблиці;
- матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не можуть бути внесені до основної (оригінали фотографій; ескізи, начерки, варіанти вирішення теми).

Таблиці також мають нумерацію, причому нумерація таблиці не залежить від нумерації малюнка. Номер таблиці і малюнка залежить від номера розділу і номера пункту, до яких вони відносяться. Наприклад, таблиця 1.1. – спочатку йде номер розділу, а лише потім – номер самої таблиці.

Додатки розміщуються після основного тексту наукової роботи, яку вони доповнюють. На першому аркуші цього розділу з великої літери друкується слово Додаток А, після ставиться перша буква алфавіту. За наявності більше одного додатку вони нумеруються послідовно великими літерами (без знаку №) за алфавітом (крім літер Г, І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ї), наприклад: «Додаток А», «Додаток Б», «Додаток В» тощо. За наявності одного додатку він позначається Додаток А.

Кожний додаток повинен починатися з нового аркуша (сторінки) і мати тематичний заголовок. Нумерація сторінок, на яких даються додатки, повинна бути наскрізною і продовжувати загальну нумерацію сторінок основного тексту. Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання наприклад (додаток В).

РОЗДІЛ 3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ

Оцінювання бакалаврської роботи відбувається за національною шкалою та шкалою ECTS:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно
82-89	Добре	B	Дуже добре
75-81		C	Добре
67-74	Задовільно	D	Задовільно
60-66		E	Достатньо
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно
1-34		F	Незадовільно

Оцінку бакалаврської роботи визначають наступні показники:

- 1) оцінка проєктно-графічної частини та бакалаврської роботи в матеріалі, створеної студентом;
 - 2) оцінка захисту (публічний виступ, презентація);
 - 3) оцінка оформлених до захисту документів (пояснювальна записка).
- Відповідно до цих складових вироблені наступні критерії оцінки бакалаврської роботи:

A (90-100 балів), бакалаврська робота оцінюється на «відмінно» якщо

При реалізації проєктно-графічної частини та роботи в матеріалі:

- створено власний стиль в виконанні поставленого завдання;
- використано сучасні програми для обробки текстової і графічної інформації;
- робота виконано з урахуванням теорії та практики

образотворчого/декоративного мистецтва;

- використано поглиблені знання з однієї або декількох професійно-орієнтованих дисциплін.

На захисті студент:

- чітко і повно доповідає про мету бакалаврської роботи і завдання, які розв'язані в ній;
- описує етапи проєктування та виконання;
- грамотно представляє головні етапи художнього проєктування;
- пояснює суть використаних методів розв'язання завдання та обґрунтовує їх вибір;
- вільно демонструє і пояснює ключові моменти створення бакалаврської роботи і результати розв'язання всіх поставлених задач.

До бакалаврської роботи додається пояснювальна записка, у якій:

- зміст цілком відповідає завданню;
- матеріал добре структурований, викладений повно, чітко і грамотно;
- оформлення повністю відповідає нормативним вимогам.

B, C (81-89 балів), бакалаврська робота оцінюється на «добре» якщо

При реалізації проєктно-графічної частини та роботи в матеріалі:

- використано знання й уміння, отримані при вивченні однієї з професійно-орієнтованих дисциплін;
- використано послідовне ведення та методичне подання матеріалу бакалаврської роботи.

На захисті студент:

- доповідає про виконану роботу так само, як зазначено у критеріях на оцінку “відмінно”, але допускає несуттєві помилки і неточності;
- вміє професійно відстоювати власну точку зору;
- на питання відповідає загалом правильно, але допускає несуттєві помилки і неточності.

До бакалаврської роботи додається пояснювальна записка, у якій:

- зміст цілком відповідає завданню;
- матеріал не зовсім вдало структурований;
- матеріал викладений чітко і лаконічно, але мають місце стилістичні похибки;
- в оформленні присутні незначні відхилення від нормативних вимог.

D, E (60-74 балів), бакалаврська робота оцінюється на «задовільно» якщо

При реалізації проєктно-графічної частини та роботи в матеріалі:

- розв’язано практичну задачу, але не на достатньому рівні;
- невдале композиційне (тонове, конструктивне, кольорове і т. інше) рішення;
- підбір аналогів не відповідає задачам бакалаврської роботи;
- правила та закони композиції не враховані.

На захисті студент:

- доповідає загалом правильно, однак доповідь побудована нелогічно, нечітко, містить неточності;
- на питання відповідає неповно, допускає помилки і неточності.

До бакалаврської роботи додається пояснювальна записка, у якій:

- зміст відповідає завданню, але матеріал невдало структурований, викладений нечітко, мають місце граматичні помилки;
- в оформленні присутні відхилення від нормативних вимог.

FX, F (35-59 балів), студент не допускається до захисту дипломної роботи якщо:

- представлена проєктно-графічна частина та робота в матеріалі не відповідає вимогам, що були поставлені у завданні до бакалаврської роботи;
- пояснювальна записка до бакалаврської роботи оформлена з грубими порушенням нормативних вимог;

Робота, не допущена до захисту, автоматично оцінюється оцінкою «незадовільно»!

Перелік нормативних документів, на яких базуються методичні рекомендації

1. Закон України № 1556–VII «Про вищу освіту» / Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37-38.
2. Національний Класифікатор професій ДК 003:2010 URL: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>. 10
3. Національна рамка кваліфікацій. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
4. ПОЛОЖЕННЯ про атестацію здобувачів вищої освіти у комунальному закладі вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. URL: https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Pollozen_Pro_Attestac_Sdobubach_Visch_Osvit.pdf
5. ПОЛОЖЕННЯ про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. URL: https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Polozen_Ekzamen_Komissii.pdf
6. ПОЛОЖЕННЯ про академічну доброчесність у комунальному закладі вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. URL: https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Poloz_Dobrochesn.pdf
7. ПОЛОЖЕННЯ про навчальні та навчально-методичні видання комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради . URL: https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/Pol_Navch_Vid.pdf
8. Стандарт вищої освіти України 022 Дизайн. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/022-dizayn-bakalavr.pdf>

Приклад оформлення титульної сторінки бакалаврської роботи

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Факультет мистецтва та дизайну

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ
Протокол засідання кафедри дизайну
від «__» _____ 2020 року № __
Завідувач кафедри к.п.н., доцент

_____ Н.В. Дерев'янка

Пояснювальна записка

до бакалаврської роботи
Декоративний натюрморт
«Свят вечір»

Виконав: студент 4 курсу,
освітньо-професійної програми
Декоративне мистецтво
зі спеціальності 023 Образотворче
мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Іванюта Іванка Іванівна

Наук. керівник:
кан. мист. Іванова І.І.

Запоріжжя
2019

Зразок оформлення завдання бакалаврської роботи

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет мистецтва та дизайну

Кафедра дизайну

Освітньо-професійна програма Декоративне мистецтво

Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри дизайну

Дерев'янка Н.В. _____

« ____ » _____ 2020 року

ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

Іванової Іванки Іванівни

1. Тема бакалаврської роботи: «Декоративний натюрморт «Свят вечір».
Затверджена наказом по академії від 18.10.2019 № 206.

2. Термін здачі студентом бакалаврської роботи 10 червня 2020 року.

3. Вихідні дані бакалаврської роботи:

- робота в матеріалі (полотно 90x70, олія);

- пояснювальна записка;

Презентація до публічного захисту;

Цифровий варіант бакалаврської роботи (фото роботи, записка, презентація).

4. Зміст пояснювальної записки: Завдання на проєкт. Реферат. Зміст. Вступ. Розділ 1. Натюрморт як джерело збереження та передачі традицій: історія розвитку українського декоративного натюрморту; сучасний стан і тенденції розвитку українського декоративного натюрморту; аналіз аналогів натюрмортів. Розділ 2. Художньо-графічне рішення натюрморту «Свят вечір»: зміст та аргументація концепції натюрморту; етапи створення декоративного натюрморту; економічна частина проєктування та виконання натюрморту в матеріалі; заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки в процесі проєктування. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік електронного матеріалу: презентація (*презентація_Іванюта.pptx*), цифровий варіант записки до бакалаврської роботи (*бакалавр_записка_Іванюта.docx*).

6. Консультанти по бакалаврській роботі із зазначенням розділів роботи, що стосується їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

6. Дата видачі завдання 15 квітня 2019 року.

Студентка _____ І.І. Іванюта

Керівник _____ канд. мист. І.І. Іванова

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

П/п	Назва етапів бакалаврської роботи (проекту)	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення теми, об'єкту дослідження, мети завдання, концепції вирішення. Збір аналогів, аналіз недоліків і позитивних рис при створенні декоративного натюрморту. Пошук концепції, перегляд та затвердження напряму композиційно-образної будови натюрморту (варіативні ескізи).	01.04.2020	
2	Графічні пошуки тональних та кольорових варіантів натюрморту, стилістики та техніки виконання натюрморту. Робота над 1-им розділом Пояснювальної записки. Затвердження концепції.	10.05.2020	
3	Закінчення пояснювальної записки та допуск до захисту. Виконання картону в натуральний розмір. Виконання презентації доповіді.	1.05.2020	
4	Виконання роботи в матеріалі.	07.06.2020	
5	Попередній захист бакалаврської роботи. Допуск до захисту.	14.06.2019	

Розглянуто і схвалено кафедрою дизайну

Протокол №__ від «__» ____ 20__ р.

Завідувач кафедри дизайну _____ канд. пед. н. Н.В. Дерев'янка
підпис

Студент _____ І.І. Іванова
підпис

Керівник бакалаврської роботи _____ канд. мист. І.І. Іванова
підпис

Зразок оформлення реферату бакалаврської роботи

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 58 с., 3 табл., 2 рис., 51 джерело, 2 додатки.

Мета роботи:

Реферат призначений для ознайомлення з роботою в цілому. Він має бути стислим, інформаційним і містити відомості, які дозволяють прийняти рішення про доцільність читання всієї роботи.

Реферат має включати дані про:

- обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, рисунків, додатків, кількість джерел згідно зі списком використаних джерел;
- текст реферату;
- перелік ключових слів.

Текст реферату повинен послідовно відображати таку інформацію: мета роботи; методи дослідження; практичне значення об'єкта дослідження та висновки.

Ключові слова – це основні поняття, терміни, що характеризують суть роботи, їх перелік має складатися з 5-15 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через коми. Наприклад:

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, НАТЮРМОРТ, КОМПОЗИЦІЯ В НАТЮРМОРТІ, КОЛОРИСТИЧНЕ РІШЕННЯ, ПОШУК ОБРАЗНОСТІ

Обсяг реферату повинен становити не більше однієї сторінки.

Зразок оформлення змісту бакалаврської роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕЙЗАЖНИЙ ЖАНР У СИСТЕМІ ЖАНРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	5
1.1. Жанрова ієрархія в образотворчому мистецтві: виникнення, принципи формування.....	5
1.2. Різновиди пейзажного живопису.....	10
1.3. Аналіз аналогів пейзажного жанру у світовому живописі.....	15
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ХУДОЖНЕ РІШЕННЯ КОМПОЗИЦІЇ УРБАНІСТИЧНОГО ПЕЙЗАЖУ «СУЧАСНЕ МІСТО».....	25
2.1. Зміст та аргументація концепції, початок роботи над образами, пошук композиційного рішення міського урбаністичного пейзажу.....	25
2.2. Створення картону. Перші етапи написання полотна. Технологічні особливості. Основна робота над полотном та завершальна стадія.....	30
2.3. Економічна частина виконання композиції урбаністичного пейзажу «Сучасне місто».....	45
2.4. Заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки в процесі проектування.....	50
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми.

Ступінь вивченості теми стисло висвітлює предмет дослідження, історію питання, ступінь його вивчення на сьогодні. Він має проводитися з критичної точки зору. Огляд аналогів повинен закінчитися узагальненням, що пояснює, чому проведено це дослідження. Слід уникати категоричних висловлювань відносно розробки висвітленої проблеми на сьогодні. Наприклад, висловлювання «на сьогодні вченими не досліджено проблему» слід замінити на «на сьогодні вченими не повною мірою досліджено проблему ..., а саме ...».

Мета дослідження спрямовує на кінцевий результат, на подані й очікувані результати бакалаврської роботи. Мета дослідження формулюється, виходячи з проблеми, яку треба вирішити студенту в процесі виконання бакалаврської роботи. Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень: встановити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток, наприклад: «проаналізувати становлення історичного жанру в умовах розвитку українського живопису XIX ст...».

Завдання дослідження формулюються як питання, на які повинна бути отримана відповідь для досягнення поставленої мети дослідження та, зазвичай, формулюються у формі переліку (вивчити, описати, встановити, з'ясувати, проаналізувати, охарактеризувати, виділити тощо).

Завдання дослідження повинні відповідати змісту бакалаврської роботи. Завдання вміщує в собі послідовні етапи роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети та послідовно та логічно розкрити, конкретизувати мету бакалаврської роботи, відображуватися у подальших висновках роботи.

Наприклад:

1. Дослідити становлення та еволюцію пейзажного жанру та внесок у цей процес вітчизняних митців;
2. Дати характеристики різних видів пейзажних творів;
3. Виявити композиційні та колористичні основи в пейзажі;
4. Розробити композицію урбаністичного пейзажу за темою
5. Виконати урбаністичний пейзаж «Сучасне місто» в матеріалі.

Структура

У кінці «Вступу» бажано розкрити структуру наукової роботи, тобто дати перелік її структурних елементів у послідовності їх розміщення.

ВИСНОВКИ

Висновки являються важливою частиною бакалаврської роботи, дають цільне уявлення про об'єм та якість виконаної роботи. Тому в них необхідно не просто перерахувати всі етапи проєктування, а навести якісні характеристики прийнятих рішень на кожній стадії проєктування творчої роботи, починаючи від ескізного проєктування. Доцільно це робити послідовно, саме в порядку, визначеному змістом роботи, розділів і їх складових частин. При цьому не потрібно кожний висновок починати з фрази: «У першому розділі» тощо. Необхідно сформулювати висновки як логічну послідовність декількох тез (як правило, не більше чотирьох-шести).

Висновки відповідають меті і завданням бакалаврської роботи, висвітлюють новизну роботи та починаються зі слів:

1. Досліджено...
2. Проаналізовано...
3. Вивчено...
4. Розкрито...
5. Подано...
6. Представлено...
7. Уточнено...
8. Зібрано...
9. Описано...
10. Охарактеризовано...
11. Виявлено...
12. Систематизовано...
13. Окреслено...
14. Розроблено...
15. Створено...

У висновках підводять підсумки роботи над бакалаврською роботою, наводять узагальнену оцінку одержаним результатам роботи в цілому або її окремих етапів, порівнюють отримані результати із завданнями, що виведені у вступній частині, вказують можливі галузі використання отриманих результатів, викладають свої погляди на процес проєктування, висловлюють пропозиції щодо вдосконалення проєктного процесу.

Об'єм висновків – 1-2 сторінки.

Зразок оформлення бібліографічних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Волкотруб І. Т. Основи художественного конструювання. К., Вища школа, 1988. 191 с.
2. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури: В. Даниленко; Монографія. Х.: ХДАДМ; Колорит, 2005. 244 с.
3. Дербилова Е.А. Дар шрифту. Харків: Консум, 2003. 176 с.
4. Джефкінс Ф. Реклама : Практичний посібник. Доп. і ред. Д. Ядіна. К. : Знання, 2001. 455 с.
5. Истрин В. А., Возникновение и развитие письма, М., 1965; Дирингер Д., Алфавит, пер. с англ., М., 1963.

Додаткова:

6. Иттен И.И. Искусство цвета. М.: Изд. Аронов, 2001. 95с.
7. Костенко Т.В. Основи композиції та тримірного формоутворення: навчально-методичний посібник. Харків: ХДАДМ, 2003. 256 с.
8. Куленко М. Основи графічного дизайну : Підр. К.: Кондор, 2006. 492 с.
9. Лесняк В. И. Модернистские и постмодернистские шрифты. Х.: Колорит, 2006. 148 с.
10. Рудер Э. Типографика. М.: Книга, 1982. 289 с.
11. Турчин В.В. Проблемы активизации проектно-образного мышления в процессе учебного проектирования. *Науковий вісник ХДАДМ*. 2005. № 4. С. 3-10
12. Матюгин И.Ю. Рыбникова И.К. Методы развития памяти, образного мышления, воображения. М.: "Эйдос", 1996. 59 с.
13. Михайленко В., Яковлев М. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення). В. Михайленко, М. Яковлев. К.: Каравела, 2004. 304 с.
14. Словник з дизайну. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2001. 1440 с.
15. Сензюк П.К. Композиция в декоративном искусстве: Альбом. К.: Рад. шк., 1988. 78с.
16. Устин В.Б. Композиция в дизайне, М. „Астрель”, 2006. 236 с.
17. Чернышев О. В. Формальная композиция. Творческий практикум по основам дизайна. Минск, Харвест, 1999. 312 с.
18. Яремків М. Композиція. Творчі основи зображення: навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 112 с.

Електронні ресурси:

19. Стил ь і мода в перукарському мистецтві.
URL: https://revolution.allbest.ru/culture/00844998_0.html
20. Авангардна жіноча зачіска. URL: https://studwood.ru/534319/kulturologiya/rozrobka_pastizhnogo_virobu_prikiasi

Додаток М

Зразок оформлення додатків

Додаток А

Виконана робота в матеріалі

Зразок бланку відгуку керівника на бакалаврську роботу

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Факультет мистецтва та дизайну

ВІДГУК

керівника на бакалаврську роботу випускника

(П.І.Б.)

на тему

Пам'ятка керівнику бакалаврської роботи

Відгук пишеться в довільній формі на даному бланку. У відгуку необхідно зазначити:

- характер виконання дипломної роботи (в ініціативному порядку, за замовленням підприємства, організації, установи тощо);
- актуальність, мету на бакалаврську роботу;
- відповідність виконаної бакалаврської роботи затвердженому завданню;
- ступінь самостійності студента при виконанні бакалаврської роботи;
- уміння випускника працювати з літературою, аналізувати теоретичний та практичний матеріал, приймати обґрунтовані рішення, застосовувати сучасні комп'ютерні інформаційні технології;
- знання та дотримання вимог при виконанні бакалаврської роботи, в цілому та оформленні пояснювальної записки, інших матеріалів;
- узагальнену оцінку рівня виконання бакалаврської роботи, що свідчить про успішність набутих практичних умінь і навичок достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю, відповідних рівню вищої освіти освітньо-професійної програми і можливість здобуття ступеня освіти «Бакалавр» за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Керівник бакалаврської роботи

(підпис)

(П.І.Б.)

«_____» _____ 20__ р.

Зразок бланка рецензії на бакалаврську роботу

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
 «ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
 ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
 Факультет мистецтва та дизайну

РЕЦЕНЗІЯ

на бакалаврську роботу
 випускника _____

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

на тему _____

Пам'ятка рецензенту бакалаврської роботи

Рецензія пишеться в довільній формі на даному бланку. У рецензії необхідно зазначити:

- актуальність теми бакалаврської роботи;
- відповідність змісту виконаної бакалаврської роботи затвердженій темі та завданню;
- повноту виконання завдання, правильність та глибину обґрунтування прийнятих рішень;
- новизну та якість проведених досліджень;
- ступінь використання сучасних інформаційних технологій;
- правильність розрахунків та технологічних рішень;
- можливість практичного застосування бакалаврської роботи та її результатів;
- якість виконання пояснювальної записки та ілюстративного (графічного) матеріалу, відповідність вимогам державних стандартів;
- виявлені недоліки;
- мотивовану оцінку бакалаврської роботи за національною шкалою, а також висновок щодо можливості здобуття студентом ступеня освіти «Бакалавр» за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Рецензент _____
 (підпис) (П.І.Б.)

« ____ » _____ 20 ____ р.

З рецензією ознайомлений _____
 (підпис) (П.І.Б. студента)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Навчальне видання

Черкесова Інна Григорівна
Залевська Олена Юріївна

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА (ПРОЄКТ)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для студентів освітньо-професійної програми Декоративне мистецтво
зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
першого (бакалаврського) рівня освіти

Редактор О.Н. Ільченко

Підписано до друку 10.01.2019. Формат 30×42/4.
Папір офсетний. Різографія. Авт. арк. 2,5.
Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж 500 прим. Зам._____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Комунальному вищому навчальному закладі
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради